

Filosofia antiga

Codi: 100306
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	2	1
2503702 Ciències de l'Antiguitat	FB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Jesús Hernández Reyes
Correu electrònic: Jesus.Hernandez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

L'assignatura compleix dos objectius: d'una banda, és principalment l'estudi dels dos autors més importants de la filosofia antiga (Plató i Aristòtil), que alhora són dels més importants de la filosofia en general. D'altra banda, com que l'àmbit d'estudi coincideix historiogràficament amb el del naixement de la filosofia, l'assignatura és també un inici a la filosofia, en la seva singularitat històrica. En aquest sentit, l'estudi dels primers filòsofs es farà a través de dues de les figures més assenyalades: Heràclit i Parmènides.

Competències

Filosofia

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.
- Utilitzar la simbologia i els procediments de les ciències formals en l'anàlisi i la construcció d'arguments.

- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Ciències de l'Antiguitat

- Dominar l'ús dels instruments específics per a l'anàlisi del món antic, fent especial atenció a les eines digitals.
- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer l'impacte d'alguns aspectes rellevants del món antic en la cultura i la societat contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Argumentar sobre diversos temes i problemes filosòfics a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats
2. Assenyalar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el seu context.
3. Assenyalar i resumir el contingut filosòfic comú a diverses manifestacions de diferents àmbits de la cultura.
4. Construir arguments filosòfics amb rigor.
5. Debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit en un context interdisciplinari
6. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
7. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
8. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
9. Documentar un tema filosòfic i contrastar-ne les fonts.
10. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
11. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
12. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política.
13. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
14. Explicar aspectes de la història de la ciència utilitzant la terminologia pròpia de la disciplina.
15. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
16. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
17. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuais en els textos formals i científics
18. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
19. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema
20. Indicar els principals temes de la història de la filosofia.
21. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
22. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
23. Llegir comprensivament textos filosòfics de la història de la filosofia.
24. Participar en debats sobre fets històrics filosòfics respectant les opinions dels altres participants
25. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
26. Resoldre problemes de manera autònoma.
27. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.
28. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història de la filosofia.

Continguts

L'assignatura es divideix temàticament en tres blocs:

1. El naixement de la filosofia.
2. La formació platònica dels grans temes i problemes de la filosofia.
3. Característiques principals de la filosofia aristotèlica.

El programa de l'assignatura està format pels següents apartats:

1. El naixement de la filosofia.
 - a. El problema del naixement de la filosofia.
 - b. Heràclit i Parmènides i la filosofia anomenada "presocràtica".
 - c. La "revolució" dels sofistes.
 - d. Sòcrates.
2. La formació platònica dels grans temes i problemes de la filosofia.
 - a. El problema del *lógos* fals.
 - b. El coneixement com a correcció.
 - c. L'ésser com a idea.
 - d. L'ànima i la vida.
3. Característiques principals de la filosofia aristotèlica.
 - a. La *phúsis* i la *techné*.
 - b. L'essencialisme i l'hilemorfisme.
 - c. La primacia de l'acte sobre la potència.
 - d. La felicitat com a fi de la forma de vida humana.
 - e. El llegat de Plató i Aristòtil.

Metodologia

Les classes es basen en l'exposició del professor ("classes magistrals"). Amb tot, habitualment hi tenen cabuda debats, comentaris de text i petites exposicions d'alumnes.

La dinàmica de classe fa necessària la lectura fora de l'horari d'aula de textos indicats pel professor.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides

Classes	45	1,8	1, 4, 5, 6, 11, 14, 15, 17, 18, 24, 28
Tipus: Supervisades			
Informes	22,5	0,9	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27
Tipus: Autònomes			
Lectures i estudi	75	3	3, 7, 8, 16, 20, 21, 25

Avaluació

Hi ha 6 ítems per avaluar: 3 proves test de seguiment en finalitzar cada un dels tres blocs temàtics (d'1 punt cadascuna), 2 lliuraments d'informes en els períodes entre les proves test (d'1 punt cadascun) i una prova escrita de nivell en finalitzar les classes (de 5 punts).

Per aprovar, s'ha d'obtenir un mínim de 2 punts a la prova escrita de nivell i la suma de la puntuació obtinguda en cada un dels ítems ha de ser com a mínim de 5 punts.

Es considera no avaluable l'alumne que no ha fet com a mínim un 50% dels ítems d'avaluació (3 ítems).

Totes les proves tenen un procediment de recuperació, és a dir, l'assignatura compta amb una reavaluació abans de l'establiment de la nota final, que es durà a terme entre la finalització de les classes i la data final d'avaluació establerta per deganat. Aquesta reavaluació afecta els sis ítems esmentats.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28
Informes	20%	2,5	0,1	1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27
Tres proves de seguiment	30%	3	0,12	11, 15, 18, 22, 23, 26, 28

Bibliografia

Edicions de les fonts

Els escrits conservats dels principals filòsofs antics es troben editats a les grans col·leccions de clàssics grecs i llatins. Amb traducció: "The Loeb Classical Library", "Collection des Universités de France" (Fond. G. Budé). Sense traducció: "Bibliotheca Teubneriana" i "Bibliotheca Oxoniensis". Alguns títols es troben també a la col·lecció de la Fundació Bernat Metge.

Edicions de fragments

Diels, H.; Kranz, W.: *Die fragmente der vorsokratiker*, 2 vol. i 1 vol. d'índex, Zurich-Hildesheim, 1989¹⁷.

Laks, A.; Most, G. W.: *Les débuts de la philosophie grecque*. París: Fayard, 2016.

Kern, O.: *Orphicorum fragmenta*, Berlin, 1922.

Untersteiner, M.: *I Sofisti. Testimonianze e frammenti*, 4 vol., Florència: La Nuova Italia Editrice, 1967.

Giannantoni, G.: *Socratis et socraticorum reliquiae*, 4 vol. Nàpols, 1990.

Algunes traduccions

De Tales a Demòcrit. El pensament presocràtic. Fragments i testimonis, edició i traducció de Joan Ferrer Gràcia. Girona: Edicions de la el·la geminada, 2011.

De Tales a Demócrito. Fragmentos presocráticos, trad. Alberto Bernabé. Madrid, Alianza, 2016.

Saviesa grega arcaica, Traducció de Jaume Pòrtulas / Sergi Grau. Martorell: Adesiara editorial, 2012.

Los Sofistas. Testimonios y fragmentos. Madrid: Alianza editorial, 2013.

Platón: Traduït al castellà en 9 vol. a la col·lecció "Biblioteca Clásica Gredos".

Plató. *Diàlegs*. Barcelona: Fundació Bernat Metge (ed. encara incompleta).

Aristòtil: Traduït al castellà en 18 vols a la col·lecció "Biblioteca Clásica Gredos".

Laercio, Diógenes. *Vidas y opiniones de los filósofos ilustres*. Madrid: Alianza, 2007.

Diccionari de conceptes

Brunschwig, J.; Lloyd, G. (ed.). *Diccionario Akal de El saber griego*, Madrid: Akal, 2000.

Històries de la filosofia antiga recomanades

Bréhier, É.. *Història de la filosofia 1. Antiguitat i edat mitjana*, Barcelona: UAB Servei de Publicacions-Tecnos, 1998.

García Gual, C.. *Historia de la filosofía antigua*, Madrid: Trota, 1997.

*Guthrie, W. K. C.. *Historia de la filosofía griega*, edició nova en 3 vol., Madrid: Gredos, 2012.

Hadot, P.. *¿Qué es la filosofía antigua?*, Madrid: F.C.E., 1998.

Martínez Marzoa, F.. *Historia de la filosofía Antigua*, Madrid: Akal, 1995.

Bibliografia secundària

Berti, E.. *En el principio era la maravilla. Las grandes preguntas de la filosofía antigua*. Madrid: Gredos, 2009.

Colli, G.. *El naixement de la filosofia*, Barcelona: Ed. 1984, 2001.

*Vernant, J.-P.. *Los orígenes del pensamiento griego*, Barcelona: Paidós, 2011.

- *Kirk, G.S. - Raven, J.E. - Schofield, M.: *Los filósofos presocráticos*, Madrid: Gredos, 2014.
- Laks, A.. *Introducción a la filosofía "presocrática"*. Madrid: Gredos, 2010.
- Brun, J.. *Sòcrates*, Barcelona, Edicions de 1984, 2005.
- Amorós, P.. *La tradición en Platón*. Madrid: Irreverentes, 2015.
- Görgemanns, H.. *Platón. Una introducción*, Santiago de Chile: IES, 2010.
- Grube, G.M.A.. *El pensamiento de Platón*, Madrid: Gredos, 2010.
- Hare, R. M.. *Platón*. Madrid: Alianza Editorial, 2009.
- Melling, D. J.. *Introducción a Platón*, Madrid: Alianza, 1991.
- Ross, D., *Teoría de las ideas de Platón*, Madrid: Cátedra, 1989.
- Taylor, A. E.. *Platón*. Madrid: Tecnos, 2014.
- *Vegetti, M., *Platón. Quince lecciones sobre Platón*, Madrid: Gredos, 2012.
- *Calvo, T.. *Aristóteles y el Aristotelismo*, Madrid: Akal, 2008.
- Düring, I.. *Aristóteles. Exposición e interpretación de su pensamiento*. Mèxic: UNAM, 2005.
- Lloyd, G.. *Aristóteles. Desarrollo y estructura de su pensamiento*, Buenos Aires: Prometeo, 2013.
- *Ross, D.. *Aristóteles*, Madrid: Gredos, 2013.
- Rovia, R.. *Repertorio de definiciones aristotélicas*. Madrid: Escolar y Mayo, 2015.
- Vigo, A.. *Aristóteles. Una Introducción*, Santiago de Chile: IES, 2007.